

попиту на продукцію (17,2 %) та нестача кваліфікованого персоналу (18,2 %).

Список використаних джерел і літератури

1. Кравець А. В. Особливості фінансування житлового будівництва в Україні / А. В. Кравець, В. М. Мельник, О. І. Бобик // Економічний простір. – 2010. – № 40. – С. 182–188.
2. Кравченко В. І. Фінансування будівництва житла: новітні тенденції / В. І. Кравченко, К. В. Паливода. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – Ч. 1. – 175 с.

*Ищенко Тетяна Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент,
Савчук Тетяна Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

СУЧАСНИЙ ФОРМАТ СПІЛЬНОГО АУДИТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ РЕСУРСНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ АСИМЕТРІЇ

Глобалізація міжнародного бізнесу та інтеграція України у світовий економічний простір стимулюють підвищення ділової активності іноземних корпорацій на ринку України та відповідно вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності закордоном. Це приводить до збільшення обсягу аудиторських перевірок як незалежного професійного аудиту, так і на рівні державного податкового контролю. Євроінтеграційні процеси, що відбуваються в Україні протягом останніх років, активізують процес поступової імплементації норм Європейського Союзу у сфері міжнародного бізнесу, а саме у питаннях оподаткування, контролю й аудиторського підтвердження публічної фінансової звітності окремих підприємств–суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та груп міжнародних компаній.

Трансформаційні зміни у світовій і вітчизняній економічній практиці зумовлюють необхідність в удосконаленні методологічних підходів у сфері аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що дасть змогу підвищити ефективність аудиту на різних організаційних рівнях його проведення. Глибокі наукові дослідження, спрямовані на розвиток сфер застосування методів аналізу при здійсненні аудиту

зовнішньоекономічної діяльності, є необхідними для зміцнення економічної безпеки окремих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та країни загалом (1, с.22).

Поступова імплементація плану дій Організації з економічного співробітництва у напрямку протидії розмиванню бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування здійснюється шляхом адаптації вимог до європейських норм Податкового кодексу України щодо контролю трансфертного ціноутворення. Це визначає об'єктивну необхідність у забезпеченні обліково-аналітичної підтримки процесу підготовки звіту про контрольовані операції та його подання до органів Державної фіскальної (податкової) служби України. Одним з видів зовнішньоекономічних операцій, які відповідно до вимог Організації з економічного співробітництва та Податкового кодексу України визначаються контрольованими, є зовнішньоекономічні операції з пов'язаними сторонами. Характер їх здійснення підвищує ризик суттєвих викривлень фінансової звітності та створює можливість маніпулювання умовами зовнішньоекономічних угод з метою отримання нелегальної вигоди. З огляду на це в умовах імплементації європейських вимог щодо ведення та контролю бізнесу актуалізуються дослідження у сфері аудиту й аналізу зовнішньоекономічної діяльності пов'язаних підприємств.

Сутність аудиту і проблеми його розвитку розглядали такі науковці: М. Білуха, О. Брадул, Ф. Бутинець, Н. Виговська, І. Дмитренко, Н. Дорош, З.-М. Задорожний, Т. Каменська, Є. Мних, Я. Мех, К. Назарова, В. Немченко, О. Петрик, Н. Проскуріна, М. Пушкар, О. Редько, К. Редченко, В. Рудницький, О. Скаско, К. Сурніна, Н. Шалімова та інші. Окремі питання аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємств та формування консолідованої звітності групи міжнародних взаємопов'язаних компаній висвітлено у працях Н. Гришко, І. Жиглей, Я. Крупки, О. Лубенченко, М. Лучка, О. Петрик, О. Скаска, Л. Чижевської, Н. Шалімової. Аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств і дослідженню питань трансфертного ціноутворення присвячені праці О. Вакульчик, А. Вічевич, В. Дерія, Л. Кіндрацької, І. Лазаришиної, Є. Мниха, В. Сопко.

Незважаючи на глибоке розкриття проблем аудиту й аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств, поза увагою науковців залишилися питання внутрішнього аудиту і аналізу, зовнішнього незалежного аудиту та податкового контролю зовнішньоекономічної діяльності пов'язаних підприємств як сфери з високим ризиком викривлення

звітності й облікового шахрайства. Актуалізація досліджень з проблем аудиту операцій із пов'язаними сторонами визначена необхідністю врахування вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності щодо обов'язкового розкриття всіх пов'язаних осіб і операцій з ними у примітках до публічної фінансової звітності підприємств. У контексті зазначеного існує низка недосліджених питань методології та практики розкриття інформації про операції з пов'язаними сторонами, її аналізу і подальшого аудиторського підтвердження достовірності. Положеннями Міжнародних стандартів аудиту, відповідно до яких в Україні здійснюється незалежний аудит фінансової звітності підприємств, визначено лише загальні рекомендації щодо аудиторського дослідження операцій з пов'язаними сторонами.

На основі аналізу теоретичних положень у сфері аудиту сучасний аудит досліджено відповідно до теорії агентів, за якою значно зростає коло користувачів сучасної публічної корпоративної звітності та аудиторських висновків (облікові працівники, аудитори, власники підприємств, потенційні акціонери, кредитори, представники державних органів контролю, інвестиційні компанії, міжнародні грантові організації та ін.), в яких економічна інформація подається крізь призму впливу на соціально-економічний розвиток суспільства. З огляду на це корпоративна звітність стає важливим інформаційним інструментом забезпечення довіри суспільства до економічної інформації суб'єктів господарювання.

Дослідивши щорічні звіти конференції ООН з питань торгівлі та розвитку, підтверджено факт високої інтернаціоналізації економіки світу, що визначається часткою закордонних активів і доходів транснаціональних корпорацій (62% закордонних активів у загальній сумі активів та 65% закордонних доходів у загальній сумі продажів ста найбільших транснаціональних корпорацій світу в 2017 р.) (2, с.88).

Доведено, що забезпечення довіри суспільства до економічної інформації підприємств-суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності можливе за розвитку спільного аудиту як форми аудиту, який проводиться із залученням спеціалістів різних суб'єктів фінансового контролю, що позитивно вплине на довіру суспільства до фінансових звітів підприємств і репутацію аудиторів як економічних агентів у сфері аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Запропоновано різні форми спільного аудиту як інструмента обмеження інформаційної асиметрії між принципалами та агентами аудиторських послуг (рис. 1).

Рис. 1. Форми спільного аудиту як інструмента обмеження інформаційної асиметрії

З метою взаємоузгодженості інтересів та забезпечення довіри всіх принципалів у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємств рекомендовано проведення спільного аудиту з використанням інтегрованої бази даних про підприємство-суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності як інформаційної платформи обміну аудиторськими доказами між агентами (суб'єктами) аудиту, що сприятиме економії часу при здійсненні процедур перевірки та забезпечить взаємоузгодженість інтересів між бізнесом і державою.

За результатами аналізу тенденцій розвитку аудиту зовнішньоекономічної діяльності визначено характер впливу трансформаційних процесів на сферу перевірки результатів зовнішньоекономічної діяльності, що дало змогу виокремити три види аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємств: зовнішнього незалежного, внутрішнього корпоративного, зовнішнього податкового.

Оскільки зовнішньоекономічні операції між пов'язаними сторонами характеризуються підвищеним ризиком шахрайства та призводять до зростання ризику суттєвих викривлень звітності підприємств, узагальнено критерії пов'язаності підприємств, на основі чого запропоновано класифікацію видів підприємств залежно від ступеня пов'язаності: незалежні; з помірним рівнем взаємозалежності; з високим рівнем взаємозалежності; з абсолютною залежністю; з неформальною залежністю.

Специфіка аудиту зовнішньоекономічної діяльності пов'язаних підприємств вимагає розвитку й удосконалення методологічних підходів до проведення таких перевірок, оскільки зовнішньоекономічні операції становлять підвищений інтерес для суб'єктів аудиторської діяльності у різних сферах фінансового контролю. Для формування специфічної методології аудиту зовнішньоекономічної діяльності пов'язаних підприємств уточнено додаткові постулати аудиту цього напрямку та ідентифіковано методи аудиторського дослідження відповідно до видів аудиту зовнішньоекономічної діяльності. Для підвищення ефективності аудиту зовнішньоекономічної діяльності пов'язаних підприємств запропоновано застосовувати специфічні аналітичні аудиторські процедури, які, на відміну від інших, дають змогу більш ефективно оцінити аудиторські ризики у сфері зовнішньоекономічної діяльності пов'язаних підприємств та отримати достатні аудиторські докази відповідно до мети специфічного виду аудиту. Для цілей податкового і митного аудиту рекомендовано проведення аналізу не зовнішньоекономічної діяльності загалом, а зовнішньоекономічних операцій, зокрема контрольованих зовнішньоекономічних операцій з метою обґрунтування трансфертної ціни та формування підтвердження достовірності бази оподаткування податком на прибуток (3, с.106).

При проведенні зовнішнього незалежного аудиту методичні підходи до аналізу зовнішньоекономічної діяльності запропоновано застосовувати як аналітичні процедури виявлення підвищеного ризику суттєвих викривлень показників фінансової звітності підприємств у результаті здійснення зовнішньоекономічної діяльності. У межах проведення внутрішнього аудиту рекомендовано застосовувати методи, які спрямовані на аналіз та виявлення загроз безпеки бізнесу за зовнішньоекономічної діяльності пов'язаних підприємств.

На основі дослідження принципів відмінностей між видами аудиторських завдань з урахуванням вимог Міжнародних стандартів аудиту та запитів клієнтів з надання аудиторських послуг класифіковано аудиторські завдання у сфері зовнішньоекономічної діяльності та визначено їх відмінності за критеріями рівня впевненості, форми звіту, обсягу аудиторських процедур і рівня аудиторського ризику. Запропоновано розглядати аудиторські послуги у сфері зовнішньоекономічної діяльності за такими видами: завдання з надання впевненості щодо результатів зовнішньоекономічної діяльності підприємства; завдання з надання впевненості щодо операцій із

пов'язаними сторонами; огляд Звіту про контрольовані операції; підготовка Звіту про контрольовані операції; консультування з питань обґрунтування трансфертної ціни в контрольованій зовнішньоекономічній операції.

Список використаних джерел і літератури

1. Фесенко В.В. Зовнішньоекономічні операції підприємства з пов'язаними сторонами: аудит і аналіз: монографія. Дніпро: Домінанта-прінт, 2018. – с. 201 -203.

2. Іщенко Т.М. Аналітичні інструменти та програмні продукти бюджетного контролю будівельних проектів у форматі ДПП (державно-приватного партнерства) / Т.М. Іщенко // Програма 75-ї науково-практичної конференції (15-18 квітня 2014 року, м. Київ). – К.: КНУБА, 2014. – С. 90.

3. Іщенко Т.М. Вдосконалення управління розвитком моделей державно- приватного будівництва в цивільному будівництві на основі поєднання ринкових і державних регуляторів [Текст] / Т.М. Іщенко // Materialy X Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Perspektywiczne opracowania sa nauka i technikami - 2014» Volume 4 - Ekonomiczne nauki.: Przemysl- Nauka i studia. – 2014. – 112 str. - S.105 - 108.

*Малихіна Оксана Михайлівна, кандидат економічних наук, докторант,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

РЕАЛІЗАЦІЯ БАЗОВИХ ПРИНЦИПІВ СИНЕРГЕТИКИ В СУЧАСНОМУ ФОРМАТІ МЕТОДОЛОГІЇ ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНОВАГИ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні очевидним фактом стає обмеженість пізнавальних моделей, їхня неповнота, непристосованість та незастосовність до багатьох проблем, які доводиться вирішувати. Світогляд людей змінюється, розширюється й потребує нових можливостей вплинути на власну долю. Необхідні нові методи вирішення питань, що постають перед людством. Теоретичне обґрунтування цих змін відобразилося у нових підходах: теорії економічного зростання, теорії ділових циклів та синергетичної економіки. Однак не лише гонитва за майбутньою силою пояснює резонанс у культурі